

Эхэ найхан нютагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
АПРЕЛИИН
5
Хабарай дунда сагаагшан
туулай.
Һарын 17
ПЯТНИЦА
гарагай 6
№65 (19405)
Газетын сэн
Хэлсээтэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай юһэдэхи сесси

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН Арадай Хуралай юһэдэхи сесси дээрэ Сэлэнгийн аймагай өһөдөгөө хүтэлбэрилгын гүлваа, депутат Н. Д. Бадмасвай асуултаар республикын Правительствын нэгэдэхи орлогшо В. К. Агалов бодожо Сэлэнгийн аймагта мүнгэ ташаар туһалаха тухай асуудал Арадай Хуралай удаадахи сесси дээрэ хаража үгэхэ ёһотойбди гэбэ. Зүгөөр депутадууд Б. Н. Намдаков, Б. Ц. Семёнов, В. Б. Саганов болон А. И. Кардашев тус асуудалаар үгэ хэлэһэнэй удаа сесси нимэ шиндхэбэри абаба: Сэлэнгийн аймагта туһаламжа үзүүхэ асуудал Арадай Хуралай Бюджетэй финансын талаар комитетэй, мүн Правительствын зүгөөр байгуулагдһан комиссийн ашаар мүнгэ нэмжэ һомлохо тухай тогтоол гаргаха, тус тогтоолынь удаадахи сесси дээрэ баталха.

Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат, Яруунын аймагай өһөдөгөө хүтэлбэрилгын гүлваа Ц. С. Доржиев урда үдэринь сесси дээрэ үгэ хэлэхэдэ, аймагай газар дээрэ отологдоһон, бэлэхдэгдһэн гү али зоожо абаашагдаһан модоной гүлөө аймагай бюджетэ мүнгэн оруулагдаха ёһотой, харин республикын Ой модоной ажачын министерство нэгэнь гүхэриг түлээдэггүй гэжэ мэдүүлэ. Республикын Ой модоной ажачын министр А. Д. Голоушкин тус асуудалаар үгэ хэлэхэдэ, "Ой модон тухай" Буряад Республикын Хуулийн ёһоор, районной бюджетэ мүнгэ оруулаха ёһотойбди гэжэ батала.

Россин Ой модоной кодексэ Гүрэнэй Дүүрэг байһан ондо баталха юм. Тийхэдэнь бидэ өорынгоо Хуулида хубилаалта ба нэмэлтэнүүдэ оруулаха баатай болохобди. Мүнөө дээрэ ой модоной гүлөө гүдбэри түлэхэ тухай хөөрөлдөөн гараха ёһотой, гэжэ министр нэмэ.

Удаань депутат В. И. Молоков бодожо, муниципальна милицидэ Арадай Хуралай сессийн шиндхэбэри республикын бюджетдээ үгтһэн мүнгэн хаанашье хүрэхгүй байна, тийхэн мүнгэ нэмжэ һомлохо тухай асуудал табья. Тэрээн тушаа олон

депутадууд үгэ хэлэхэдэ, "мүнгэ хаанашье олохоб?" гэһэн нэгэл асуудал депутатада оортэн талба.

Республиканы территорияльна харгын жасын хүдэлмэри тухай асуудалаар "Бурятавтодор" гэжэ гүрэнэй предпритийн начальник И. С. Гринчишин дэлгэрэнгэ элидхэл хэлэхэдэ, олон тоонууды дурдаа, Тэрэнэй элидхэлые зүбһэн хэлсэгэдэ хэдэн депутат

пенсионно жасын отделенийн хүдэлмэри тухай тус отделенийн эрхилэгшэ П. А. Улаханов сессидэ элидхэл

Пенсионернууд гол түлээ бага пенсия абадаг, тэрэн болзортгоо түлээдэггүй, гэжэ үгэ хэлэһэ гомдобо. Яахадаа гэхэдэ олон предпритийнууд, ажачынууд пенсионно жасада мүнгэ оруулаха хэрэгэе унжагайрууддаг, мүн бусадны дутагдалнууд дайрададаг гэжэ

ОЛОН АСУУДАЛДА ХАРЮУ ҮГТЭВЭ

хаанадаа, депутат А. И. Кардашев харгын харгын өһөдөө ажалаа хэлэж, мүнгөө саргашадаг, хэһэн ажалаа тушаажа абадаг, өһөдөө мүнгэн шашууды абадаг, тийхэн тус жасын мүнгэ дээринэ саргашалха хэрэгые ондоо албан зургаанда дамжуулан үгэхэ хэрэгтэй", - гэжэ хэлэ. Тэрэнэй дурдаа мүнгэ депутадууд дэмжэһэни ямар нэгэ тодорхой шиндхэбэри абабагүй.

Арадай Хуралай сесси дээрэ хаража үгэхэдэ удаадахи асуудалаар - Буряад Республикын хүн зоние социальна талаар хамгаалха жасын хүдэлмэри тухай тус жасын директор С. Н. Тумуров элидхэлэ. Элидхэлшэ жасын мүнгэн хаана саргашалагдаһан, ямар бэрхшээлүүд ушарнаб гэжэ мэтэ тухай хоорөө. Тус жасын үүсхэээр нэгэ магаһин нэгдэжэ, эд бараан болон эдэ хоол хямда сэнгээр худалдагдадаг болоһон байна гэжэ элидхэл соо заагда. Гэхэтэй хамта социальна хамгаалгын жасада миллиард тухэри мүнгэн жэл бүри үгтэжэ байхагүй, тийхэн тэрэл мүнгэнэйингоо ашаар нэмжэ мүнгэ олохо тухай асуудал табигдаха ёһотой гэжэ депутат Б. Ц. Семёнов хэлэбэ.

Сесси дээрэ тус жасын Советэй бүридэл, мүн жасын Устав баталагдаба.

Удаань Буряад Республика доторхи Россин Федерацийн

элидхэл соһоо элрээ

Буряад Республикын Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ А. О. Хоринской дурдаалаар Верховно Сүүдэй түрүүлэгшын орлогшоор Г. А. Осипин, Верховно Сүүдэй судьягаар О. А. Вилка гэһинэ депутадуудай олонхийн дуугаар баталагдаба. Тийхэдэ Бэшүүрэй райсоной арадай сүүдэй судьягаар Н. А. Соболева, Кабанскын районной - А. О. Суворова, Советскэ районной - Т. А. Балачук, Октябрьска районной арадай сүүдэй судьягаар О. З. Нимаева баталагдаа. Тийхэдэ Арадай Хуралай тоололгын палатын аудиторшаар Галина Раднаевна Баторова тус сесси дээрэ баталагдаһан байна.

Һунгуулин 45-дахы округһоо үгэрэгшэ жэлэй декабрь нарада Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатаар һунгадһан А. С. Корень Арадай Хуралай комитетэ ажаллаха тухай мэдүүлгэ бариһан байгаа. Депутадуудай олонхийн дуугаар тэрэ Буряад Республикын Арадай Хуралай Уласхоорондын ба нютагууд хоорондын холбоонуудай талаар комитетэ ажаллахаар баталагдаа. Удаань депутадууд "Бурятгеоком" нэгдэлэй ажал хэрэг тухай, һунгалтада бэлэхэл тухай республикын һунгуулин комиссийн түрүүлэгшэ Н. М. Циганковагай мэдээл шагнаба.

Юрэнхыдэнь хэлэхэдэ, энэ сесси дээрэ олон шухала асуудал шиндхэгдэ гээд онсолхо хэрэгтэй.

Энээгээр Арадай Хуралай юһэдэхи сесси хүдэлмэреэ түгэхэбэ. Сессийн дүүрэхэ үедэ Буряад Республикын Гүрэнэй гимн гүйсэхэдэ.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадууд — Хэжэ ажаһын аймагай хүдөө ажачын Михайловкын предпритийн директор Дымбрыл Дарма-Ринчинович Цыренжапов, БСМП-гэй хүүгэдэй хирургин таһагые Даагша Баир Доржиевич Доржиев гэгшэд ээлжээтэ сессийн забһарта.
С. БААДУЕВАЙ фото.

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГАЙ БАЙДАЛТАЙ ТАНИЛСАНА

Буряад Республикын Президент А. В. Потапов ажалайнаа хэрэгээр Захааминай аймаг ошожо, "Үлэгшэн" гэжэ таряашадай ажачынуудай эблэлэй болон хони үсхэбэрилгын ажачын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаба. Республикын Правительствын хүтэлбэрилэгшэ "Михайловка" гэжэ хамтын-хубийн ажачыда хууль тугал буруунууды түлжүүлгын гүүртүн, хүнэй фермын ажалшадтай уулзажа, хөөрөлдэһэн байха юм. Һүүлээрнь тэрэ "Хуртага" гэжэ таряашадай ажачынуудай эблэлэй ажал хэрэгүүдтэй, һургуули барилгатай танилсаа.

А. В. Потапов Закаменск хотодо хүрэхэдөө, Эдын вольфрам-молибденэй комбинадайд байдалтай танилсаха, Юнхэрэй уурхайда, ашагта малтамал шанаржуулгын фабрикада хүрэхэ байна. "Зарянка" гэжэ акционернэ бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаха. Аймагай түбтэ хүрэхэдөө, Президент хогын хүн зоние хангалгын ажачын, элшэ хүсөөр ба уһаар хангалгын объектиүүдэй ажал хэрэгүүдые хараха, шалгаха байна.

Аймаг соогуур ябаха үедөө А. В. Потапов Лонгино гэжэ уурхайе, Баян-Гол һууриндахи электростанцие, модо бэлэхдэлэй пунктые хараха. Һүүлээрнь Борто, Сагаан-Морин, Ехэ-Цахир, Далахай болон Угаата нютагуудаар ябажа, таряашадай ажачынуудай ажал хэрэгүүдтэй танилсаха, хүн зоной һуудал байдалаар һонирхохо юм. Республикын Президент Сагаа нютагта хүрэхэдөө, дасанда, хизаар нютагаа шэнжэлэлгын арадай музейдэ, соёлой байшанда оржо гараха байна. Енгорбой, Шара-Азарга, Дүтэлүүр тосхонуудта ажаһуугнадайд уулзаха. Холтоһон һууринда хүрэхэдөө, барилга-заһабарилгын "Спектр" фирмын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаһы түсэблэнэ. Правительствын хүтэлбэрилэгшэ Закаменск хотод эдэ хоолой промышленностийн предпритийнуудай ажал хэрэгүүдтэй мүн лэ танилсаха хараатай.

Захааминай аймагай предпритийнуудай, организацинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөө үнгэргэхэ юм.

Президентын советник Д. С. Айсуев промышленностийн, элшэ хүсэний болон транспортын министр В. В. Перелаяс, хүдөө ажачын ба эдэ хоолой министр А. М. Шевченко, финансын министр Г. В. Шлыкова, барилгын болон архитектурын министрэй орлогшо Е. А. Тарасюк, Геологийн ба газарай гүн дундахи баялигууды хэрэглэхэ талаар хорооной түрүүлэгшэ В. И. Бахтин, "Бурятавтодор" гэжэ гүрэнэй предпритийн начальник И. С. Гринчишин гэгшэд Буряад Республикын Президент А. В. Потаповтай хамта ябалсаһа.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

Россин Федерацийн Президентын Зарлиг

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ГҮРЭНЭЙ ШАГНАЛНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажачын талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлдэ үнэн сэхээр ажаллаһанайнь түлөө "Россин Федерацийн хүдөө ажачын габьяата хүдэлмэрилэгшэ" гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

[СОКТОЕВ] Петр Дариевичта - Буряад Республикын Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой директор.

Экономическа хүдэлмэрийн талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлдэ үнэн сэхээр ажаллаһанайнь түлөө "Россин Федерацийн габьяата экономист" гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Саганов Владимир Визьяевичта - Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай, финансын ба банкнуудай талаар хорооной түрүүлэгшын орлогшо;

Ларионов Владимир Григорьевичго - Буряад Республикын промышленностийн, элшэ хүсэний ба транспортын министрэй нэгэдэхи орлогшо.

Дээдэ-Онгостойдохи хамбын хүрэнэй дасанай хайлаха үедэ хүнүүдэй наһа бараһан, горитой ехэ үнэтэ баялигуудай һалгаагдаһан ушараар Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство наһа барагшадай бүлэнэртэ, түрэлхидтэнь, Россин Федерацийн Буддын шажантанай түбэй захиргаанда гүнээгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Дээдэ-Онгостойдохи хамбын хүрэнэй дасанай хайлалга буряад арадай үндэһэн соёлдо айхабтар ехэ хохидол болоно.

Энэ уршаг түбэгтэ ушараар гүнээгы шаналал гашуудалаа мэдүүлжэ байһанаа Россин Буддын шажантанай түбэй захиргаанда, бүхы һүзэнтэйшүүдэ, наһа бараһан хүнүүдэй бүлэнэртэ мэдүүлнэб.

Ямаршы шажан мургэдэ шүгэдэг байһанһаа дуудыдангүй, Буряад ороной бүхы хүн зоной хабаадалгатайгаар энэ дасанай һэргээгдэхэ байһанда найданаб.

В. ШАПОВАЛОВ,
Улаан-Үдэ хотын мэр.

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ АБАРХА ЗАМУУД

Республикын агропромышленна комплекс ехэ хүшэр байдалтай, экономическа доройтолгодо эрөнхон байна гэжээ. Россин адагай арбан регионий тоодо манай республикын хүдөө ажахы ороно.

Манай республика Россин эгээл шэрхүн байгалантай, нутагуудан нэгэнийн болон. Тиймээр жэл бүхэнд, шахуу ган гасуурта дайралдажа гү, али гэнгэ болошон хүйтэнноо тарьяад байхан тарьягаа хүдээхоож, хэлэнгүгэй ехэ гарзада оронобди.

Хүдөө ажахыгаа хүнд, хүшэр байдалгаа абарха ямар арга, зам бийг гэхэдэ, нэн түрүү промышленна предприятинуудай болон хүдөө ажахын продуктуудай сэнгын бэе бөөдөн дүтэрхы болгохо. Юу гэхэдэ, нүүлэй 4 жэлэй туршада хүдөө ажахыгаа гарахан продукциин сэнгэй 90 дахин нэмээгдэхэдэнь, хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг промышленна продукци 520 дахин нэмээ.

Энэхугасаада Россидахи хүдөө ажахын машина бүтээлгэ тогтохо туйлаа хүрөө. Трактор бүтээлгэ 4 дахин тарьяа хүрьядаг комбайн бүтээлгэ 4,7 дахин хороо. Теэдшье 200 миллионто комбайн багахан ажахы худалдан абажа шадахаяагыё

болдо.

Ушар тиймээр 2-3 жэлэй туршада хүдөө ажахы хүшэр хүндэ байдалгаа гаргахын тула хүдөө нууриини нэргээлгэ Хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министерствын гол зорилгонь болохо зэргэтэй.

Энэ талаар нууринуудта хүдөө ажахын продукцинуудыг үйлдбэрлэгэ ба хүдөө ажахын продукцинуудыг буйлуулаа предприятинуудыг барилгыг гүрэнэй талааа дэмжэхэ, гуналха ёһотой.

Белгородско экономическа шэнэ дүршэл хэрэглэхэ талаар республикын Хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министерство мүнөө ажал хэжэ эхилэнхэй. Энэ проект хэрэглэжэ шадабал социальна ба үйлдбэрини тон шэнэ байгууламжанууд бии боложо ажалгүй залуушуу хүдээмэритэй болохо байна бшуу.

Хамтын ажахыда хүдээлжэ байдаг, мүн үмсын ажалтай хүнэй буусаяа нэргээхэдэнь, дал хашаа, гэр байра барюулахадань, хүдөө ажахын техникэ, машина трактор, мал абахадань, 5-10 жэлэй туршада үйлдбэрлэн продукцияраа бусааха хүнгээлтэгэй үрбаламжа үгэхэ гэжэ хараалагдана.

Ажал эрхилхэ ямаршье гүрим шэлэн

хүдөөгэйхидыг энэ шэнэ экономическа нэгэлдэмжэжэ, фермернуудэй хүдээоо, үмсын ажалтанин эдэбхижүүлхэ болонг бшуу. Энэ хэмжээ ябуулгын зорилгонууд ямар бэ гэхэдэ.

Хамтын нэгдэлнүүд болон тарлаанай ажахынуудыг унагаахагүй.

Хүдөөгэй эд үйлдбэрлэгшэдэй аша туһада хангажа, худалдажа олзоборилдог кооперативуудыг бии болгохо. Иимэ кооператив байгуулханай ашаар хүдөөгэйхиде продукциянь үнэгүйгөөр абаад, үнэтэйгөөр худалдажа баяжадаг зууршалагшаднаа халажа, эд үйлдбэрлэгшэд өөһэдөө олзотох болоно.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажалай доройтолгыг зогсоохо.

Хүдөөгэй продукция үйлдбэрлэгшэдэй хиналта доро эд буйлуулдаг эблэлнүүд гү, али кооперативуудыг байгуулаха, хүгжөөхэ Иигэжэ колхозууд, совхозууд, эблэлнүүд болон фермернуудхээ ехэ процент абажа, "тонодог" олзын хэрэг эрхилэгшэдхээ сүлөөрхэ. Иимэ кооператив үдэр бүхэндэ хэрэглэгдэдэг олон янзын эд үйлдбэрлэгшэ тула олон хүнине ажалаар хангаха байна бшуу.

Элеватор, тонодон завод, гэхэлэн

бусадшье буйлуулдаг предприятинууднаа хүдөөгэй продукция үйлдбэрлэгшэд дуудыдани байдаг. Тэрээнхээ мултархын тула колхоз совхозууд сөнөдынгоо тарьяа, овоц хадагалдаг газар лү буйлуулаха предприяти, тээрмэ, пекарни гэхэлэн баридаг болонхой.

Зэргэлээ ажахынуудай тон ади предприятинуудыг барихынь нэргэжэ, буйлуулдаг хүсэтэй предприятини олонхи акцинь продукция үйлдбэрлэгшэдэ үгэбэл, ашагтай гэжэ ханагдана. Тийхэдэ хүдөө ажахын продукция үйлдбэрлэгшэд ба буйлуулагшад нэгэ зорилготой, хубаари зөөритэй болоно бшуу.

Газараа худалдаанай болгожо, хүдөө ажахыг хүгжөөхэ хэрэгтэ наад ушаруулжа болохогүй гээд ханагдана.

Хариин гүрэнхөө ердэг хүдөө ажахын продукцияда пошлино, татабары ехээр ашаха хуули түргэн гаргуулжа, өөһэдынгөө социальна болон политическэ эдэбхиин дээшлүүлхэ ёһотойбди.

Агропромышленна комплексые хүшэр байдалгаа гаргахын тула мангаа дуудыдаха бүхы хэмжээ ябуулануудыг түргэн бөөлүүлхэ ёһотойбди.

В.ГАРМАТАРОВ,
хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министрэй нэгэдэхи орлогшо.

Гүрэнэй Дүүмэдэ депутадуудай хунгалта территориялна комиссинуудай мэдээсэлнүүд

(64,14 процентнь хунгалтага хабараа).

Районууд											
014	015	016	017	018	019	020	021	022	023	024	025
18511	2829	18820	12897	18785	36477	11075	15229	102074	121748	48098	13652
17640	2722	18738	12297	12628	35387	10972	15170	88301	118066	44267	13172
12140	1925	12730	8292	11053	23431	8732	9854	52920	66305	23953	9008
0	5	0	36	24	2	0	0	8	9	3	0
4	288	25	53	161	162	0	35	249	173	76	83
559	140	636	316	318	930	181	610	1610	2932	700	602
4937	369	5347	3636	1096	10864	2059	4671	33522	48656	19538	3479
12144	2210	12681	8375	11180	23593	8732	9889	52896	65815	23902	8922
559	140	631	316	318	930	181	610	1610	2929	700	602
12422	2297	12952	8521	11276	23901	8707	9960	53099	66543	23831	9300
281	53	360	170	222	622	206	539	1407	2201	771	224
77	36	160	84	123	169	40	153	494	945	317	100
1934	150	3063	995	1582	2235	902	752	12211	10970	3547	1017
953	208	403	175	257	2069	188	1498	2964	4829	1928	898
3233	587	2742	1282	1283	5903	2909	1780	7274	8304	3135	2439
392	79	477	459	735	1016	274	541	2767	4441	1656	320
2939	220	8002	1976	2462	4110	2579	1626	12391	14332	5279	1870
219	17	273	193	305	452	116	178	1894	3038	1409	195
645	217	375	356	423	1391	205	381	2214	3359	1098	906
701	350	318	1006	805	3104	269	1909	4247	6408	2275	528
151	169	125	162	224	547	47	402	695	1314	453	199
1255	300	2174	1917	3200	3074	1218	893	6442	9548	3051	928
19/12	21/12	19/12	21/12	21/12	19/12	19/12	21/12	20/12	18/12	18/12	19/12
11:56	13:34	14:06	16:57	19:32	19:40	09:47	14:07	18:30	19:14	15:21	14:34
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	65	31	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	65	31	0

Районууд, городуудай нэрэнүүд

- 001 Баргажанай
- 002 Баунтын
- 003 Бэшүүрэй
- 004 Зэдын
- 005 Яруунын
- 006 Загарайн
- 007 Захааминай
- 008 Ивалгын
- 009 Кабанскын
- 010 Хэжэнгын
- 011 Хурамхаанай
- 012 Хяагтын
- 013 Муйскын
- 014 Мухар-Шэбэрэй
- 015 Ахын
- 016 Прибайкалин
- 017 Хойто-Байгалай
- 018 Северобайкальск
- 019 Сэлэнгын
- 020 Тарбагатайн
- 021 Түнхэнэй
- 022 Железнодорожно
- 023 Октябрьска
- 024 Советскэ
- 025 Хориин

Тус мэдээсэлэй 2-дохи протокол хожом гараха

Бүгэдэ буряадуудай хоёрдохи съезд

ХАМГААЛХА, ҺУРГАХА, ДЭМЖЭХЭ

ЗАЛУУШУУЛАЙ ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛ БА ЗАЛУУШУУЛТАЙ ЯБУУЛАГДАХА ХҮДЭЛМЭРИЙН ПОЛИТИКЫН СЕКЦИЙН АЖАЛ ТУХАЙ

Залуушуулай секцийн хүдэлмэриие Буряад Республикын Президентын болон Правительствоын Аншарадай үндэһэтэнэй политикын болон нийтын эмхшүүдтэй харилсаануудай таһагай ахамд мэргэжэлтэ А. А. Елаев хүтэлбэрилбэ. БГУ-гай буряад хэлэ бэшгэтэй факультетэд оюутад секцийн хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Республикын эрдэм нуралсалай министрэй орлогшо Е. Б. Раднаева түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, Бүгэдэ буряадуудай II съезд дээрэ залуу делегадуудай үсөөн байһан ушарые тэмдэглээ. Республикын хургуулинуудта буряад хэлэ зааха талаар шийдхэгдэхэ асуудалнуудай орёо, мүн олон байһыс тэмдэглээд, саашадаа энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулахыень ВАРК-да дурадхаба.

Мэргэжэлтэ искусствода болон һайн дуранай уран һайханай бүлгэмүүдтэ залуу үетэнэй хэр зэртэ хандадаг байһыс республикын Соёлой министрствынтаһагые даагша Д. Б. Сангажапова голорхой үгэ хэлээ. Буряад драмын театрай табиһан хэрэгүүдэй

сценаринуудые буряад хэлэн дээрэ хэблэдэг һааны, хургуулинуудай уран һайханай бүлгэмүүд хэрэглэжэ, зүжэг наада табиха һэн гэжэ секцийн хүдэлмэридэ хабаадаһан залуу оюутадай нэгэн дурадхаба.

Буряадай арадай уран зохёолшо Ц. А. Жимбиев Ивалгын Хүүгэдэй түбтэ гол түлэб хургуулиин һаһанай хүүгэдтэй ямар ажал ябуулагданаб гэжэ хөөрөө. Монгол туургата арадуудай "Их наадам" гэхэн хүүгэдэй уласхоорондын фестивалиин саашадаа ямар ажал бэелүүхэ хараа зорилготой байһыс сугларалһада мэдүүлбэ. Гадна мүнөө үедэ хүдөөгэй залуушуулай ажалгүй болоһон, архида орожо байһан тухай тогтожо хэлээ. Хүдөөгэй хургуулинууд материална талаараа хүшэр, ядуу байдалтай. Эдэ мэтын асуудалнуудга ВАРК хүсэд анхаралаа хандуулаха ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

Съездын делегат П. А. Шаблинда үгэ үгтэбэ. XXI зуун жэлдэ ажаһууаха арадаа хүтэлбэрлэхэ ёһотой залуу үетэнэй съезддэ уряагүй оайһан ушарыс ехэ буруушааба. Тиигээд удаахи съездын делегадуудай

хахадын 35 хүрэгтэр цаһанай залуу үетэн байха зэргэтэй гэхэн дурадхал оруула. ВАРК-ын гү, али ондоошыс нэрэтэй, бүгэдэ арадай эрхэнүүдыс хамгаалха, хуулита ёһоор бүхы арадаа түлөөлхэ эмхин ажал хэрэгүүдэй гол нэгэлэһыс хадаа арадаа хүтэлбэрлэхэ удардагшадые бэддэлгэ байха ёһотой гэжэ дурадхаа. ВАРК-ын дэргэдэ заатагүй залуушуулай секци эмхидхэхэ хэрэгтэй гээбэ. Оюун ухаатай, һүбэлгэн хүрса хүбүүд, басагадыс энэ секцийн дэргэдэ хургаха, али болохоор дэмжэхэ, арадаа нэрэтэй түрэгтэйгоор түлөөлхэ бэлиг шадабаритай болгохо хэрэгыс хүтэлбэрлэхэ хүсэлтэй байһанаа тэрэ мэдүүлээ.

Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитетэй зүгһөө Н. Сагаев ВАРК-ын дэргэдэ залуушуулай секци бии болгохо дурадхалыс дэмжэбэ.

Москвада ажаһуудог буряад угсаатанай "Уряал" гэхэн соёлой бүлгэм байгуулагшадтай нэгэн Н. Ч. Цыбенова буряад залуу гэр бүлэнүүдэй хүүгэд, илангата Улаан-Удэдэ ажаһуутһада яаха аргагүй орд хэлэтэй болоно гэжэ тэмдэглэбэ. Залуу түрэлхид түрэл хэлээс ооһодоо һайн

мэдэһэгүй мэдэхтээ оролдононьсегүй гэжэ цүүмжэлээ. Үндэһэн арадай таһардаһанби гэжэ өөрыгоо хүндэлхэгүй дээрэһээ иимэ ушар үзэгдэнэ гэжэ хэлээ һэн. ВАРК-ын саашанхи ажалда багашуулыс буряад хэлэндэ хургаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой гээд тодорхойло.

Залуу уран зохёолшодой "Зүүн зүгэй һэбшээн" гэхэн нэгэдэлэй ажал хэрэгүүд тухай поэт Т. Гомбожапов хөөрөөбэ. Түрэлхэлэн дээрээ уран зохёолдуу бэшгэдэ залуу бэлигтэниис дэмжэхын тула жэл бүри конкурсуудыс үнгэргэжэ байха гэхэн дурадхал оруулаа.

Республикын үндэһэтэнэй лицейн директор Г. Н. Багадаев ВАРК-ын ажалда олон дутуу дунданууд байгаа гэжэ тэмдэглэбэ. Нийтын эмхи болохо ВАРК социальна, политическэ удха шанартэй олон орёо асуудалнуудыс шийдхэхэ аргагүй байна. Буряад арадай конгресс тэдэниис шийдхэхэ үүрэгтэй болохо юм. Тиигһээ конгресс байгуулаха хадаа мүнөө сагай эрхтэ мүн гэжэ тобиһолоо һэн.

"Буряад үнэн" һониной таһагыс даагша Т. Самбялова мүнөө үсын буряад залуушуула

социальна галаһаа ямаршыс хамгаалгагүй гэжэ онсолбо. Буряад хэлэтэй ооһэдын найруулга бэшгэтэй залуу оюутад олон байна гэжэ тэмдэглээ. БГУ-гай буряад журналистикын таһагай оюутад "Үүрэй солбон" гэхэн тусхай хуудаһа һара бүри гаргана. Эндэ залуу үетэнэй, оюутадай ажабайдал, бүхы шийдхэгдээгүй асуудалнууд хурсаар табигдадаг. Буряадаар бэшгэдэ бэлигтэй оюутадыс, хүдөөгэй залуушуулыс дэмжэхын тула, Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитет, Эрдэм нуралсалай, Соёлой министрствэнүүд "Буряад үнэн" һониной хуудаһан дээрэ конкурс эмхидхэбэл, һайн байгаа гэжэ дурадхаба. Гадна бүгэдэ буряадуудай ори ганса һонинодо захил хэхэдэ туһалхыень гуйһан байна.

Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитетэй хүдэлмэрилэгшэ Б. Гыргешкинова дээрэ дурдагданаһан үгэ хэлэгшыс дэмжээ. Тиигээд хуушан монгол хэлэ шудаалха дуратай залуушуула олон хууша монголоор бэшгэдэһэн номууд, текстүүд хэблэгдэхэ ёһотой гэжэ дурадхаба.

Т. ВЛАДИМИРОВА

ХҮҮГЭДТЭ, ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Мартын 26-да үдэрэй 2 саһаа эхилһэн зүбшэн хэлсэлгын үедэ бүхы 4 секциүүдэй хүтэлбэрлэгшэд тоосоо. "Буряад арадай материална болон оюун ухаанай соёл болбо оролой һэргэн бадаралга ба хүгжэлтэ" гэхэн темээр болоһон секцийн зүбшэн хэлсэлһэн асуудалнууд тухай республикын Соёлой министрствын таһагыс даагша А. З. Хамарханов тоосоожо съезддэ хабаадагшадтай оруулаһан дурадхалнуудтай танилсуулаа. "Түрэлхи хэлэнэй, эрдэмэй, ёһо заншалта эконоимикын, байгааһи хамгаалгын, арадай эмшэлэлгын болон ажаһуудалан һэргэн бадаралгын, хүгжэлтын гол шухала асуудалнууд" гэхэн секцийн хүдэлмэри, шэнэ дурадхалнууд тухай хэлэ бэшгэтэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков тоосообо.

"Гүрэнэй үндэһэн арадай болон соёлой политика" гэхэн секцийн ябуулаһан ажалтай комитетэй түрүүлэгшэ, Арадай Хуралай депутат Д. Ч. Боросгог танилсуулаа. Харин "Залуушуулай гол шухала асуудал ба залуушуултай ябуулагдаха хүдэлмэрийн политика" гэхэн темээр хүдэлһэн секцийн хүдэлмэри тухай А. А. Елаев тоосообо.

Съездын редакционно зүгһөө профессор Г. А. Санжиев үгэ абажа, ВАРК-ын соведэй тоосоогоор Бүгэдэ

буряадуудай хоёрдохи съездын тогтоолой проекттэй танилсуула. Олоной дуугаар ВАРК-ын соведэй президиумэй, президентын ажал ябуулага һайн сэгнэлтэдэ хүртөө

Энэ тогтоолой проектыс зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан арадай уран зохёолшо Ц. А. Жимбиев үгэ хэлэхэдээ, ВАРК-ынхид гол анхаралаа үхибүүдтэ хандуулаха ёһотой, мэдээжэ уран зохёолшо байһан Ц.Б. Б. Бадмасвай нэрэмжэтэ шан тогтооо тухай дурадхалнуудыс оруулба.

"Ариг Ус" гэхэн Худалдаа наймаанай байшангай президент Е. Ханхалаев Яхад, Хальмаг Республиканыудһаа дутууһы, тэдэнэй жэшээгээр тусхай жаса - ерээдүйн үетэнэй жаса бии болгоё гэжэ дурадхал оруулба. Буряад Республикын Буддийска пенсийн жасын соведэй түрүүлэгшэ Е. М. Егоров энэ дурадхалыень дэмжэбэ. Иимэ жаса ВАРК-ын президентын дэргэдэ байгуулаха, "Буряад арадыс, тэрэнэй соёлыс һэргээхэ ба хүгжөөхэ концепциин гол байгуулаһтанууд" гэхэн темээр үгэ хэлэһэн философиин эрдэмэй доктор, профессор Ю. Б. Рандаловой бэддэһэн гол документ соохи "Һэргээхэ" гэхэн үгэһөө арсаха байгааби гэжэ республикын эрдэм нуралсалай министр С. Д. Намсараев тэмдэглээ. Ерээдүйн үетэнэй жасыс

байгуулаха тухай дурадхалыс съездын бүхы делегадууд дэмжэбэ. Зүгоор ВАРК-ын Шэтын областийн Агын округтой вице-президент Э. Ч. Чимитдоржиев республикын Президентын дэргэдэ ерээдүйн үетэнэй жаса байгуулгыс буруушаагаад, ВАРК-ын дэргэдэ байбал, бусадта аша туһатай гэжэ онсоллоо. Эхын

үүргыс хамгаалха, хүүгэдтэ анхарал хандуулаха тухай Доржо дид-хамба, "Алан-Гуа" гэхэн буряад эхэнэрнүүдэй эблэлэй түрүүлэгшэ Э. М. Гармасева хэлэбэ.

Соёл гэгээрэл, эрдэм, спорт, залуушуулай политика дэмжэжэ байһан олзын хэрэг эрхилэгшэдэй, баян зоной налогоныс бага болгохо тухай

Арадай Хуралда хандаха хэрэгтэй гэжэ съездын делегадууд Д. Д. Очиров, Н. Д. Цырендондоков гэгшэд һанамжануудаа хэлээ. Президентын дэргэдэ Аха захатанай совет бии болгохо тухай ВАРК-ын президент Д. Н. Д. Дугаров дурадхаа. Олоной дуугаар энэ дурадхал дэмжэгдэбөгүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВАРК-ын вице-президент Г. Н. Богданов, искусство шэнжэлгын эрдэмэй кандидат А. В. Тумахани, БГУ-гай профессор Г. А. Тармаев гэгшэд Бүгэдэ буряадуудай 2-охи съездын материалнуудыс зүбшэн хэлсэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

8, ПОНЕДЕЛЬНИК

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Новости.
10.15, 19.20 "Секрет тропиканки"
11.05 Поле чудес.
12.05 Мультфильм
12.15 ГТРК "Мир"
13.10 Фантастический фильм "Космическая одиссея 2001 года"
15.30 Человек и закон.
16.15 Вкус прессы.
16.20 Телефильм.
16.40 Марафон-15
17.00 Звездный час.
17.35 Сериал "Элен и ребята"
18.05 Джэм
18.30 Семь дней спорта.
20.10 Часпик
20.35 Угадай мелодику
21.00 Если.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Премьера фантастического сериала "Виртуальная реальность"
23.40 До и после...
00.30 Футбольное обозрение.
01.05 Фильм Владимира Хотиненко "Стреляющий в глуши".

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.30 Сериал "Медвежья история"
9.00 Вести.
9.20 В этот день.
9.30 Время деловых людей
10.00 Антракт.
10.10 Русское лото.
10.50 Сериал "Санта Барбара"
11.45 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.15 Вас приглашает фирма...
12.25 Телеспектакль "Внутренний враг".
14.05 Делеша
14.35 Своя игра
15.05 Ретро-шлягер

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.00 Мультфильмы.
17.50 Сагай суурьян (Вопросы местного самоуправления).
18.15 Байкал.
18.25 Курьер.
18.40 Дни Республики Бурятия в Москве. Размышление по поводу...
19.10 Драматург С. Лобозеров. "Еще одна осень".
20.10 Дни Республики Бурятия в Москве. Выставка художников в выставочном зале на Крымском валу
20.30 Байкал.
20.40 Унтаахай
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести
21.25 "Санта Барбара"
22.20 Жил-был Мейсон. Встреча с героем сериала "Санта Барбара".
22.55 Детектив по понедельникам. Х/ф Херувим и Серафим".
00.45 Милицейская хроника.
01.00 Вести.
01.20 Лучшие игры НБА

9, ВТОРНИК

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Новости.
10.15, 19.20 "Секрет тропиканки"
11.00 Если.
11.45 Смехопанорама.
12.15 Мультфильм.
12.30, 20.25 Угадай мелодику
13.10 ГТРК "Мир"
13.50 Х/ф "Михайло Ломоносов", ф. 1, 3 с.
15.10 Сериал "Телевизионная служба новостей"
16.15 Вкус прессы.
16.20 Телефильм.
16.40 Мультитроллия
17.10 Волшебный мир.
17.35 "Элен и ребята".
18.05 До 16 и старше...
18.30 Семь дней спорта
20.00 Часпик.
20.50 Пресс-клуб
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Ирина Скобцева и Сергей Бондарчук в фильме "Сереза"
00.05 Футбол. Кубок России 1/4 финала

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.35 "Медвежья история".
9.00 Вести.
9.30 В этот день.

9.40 Время деловых людей.
10.10 Милицейская хроника.
10.20 Устами младенца
10.50 "Санта Барбара".
11.45 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.15 Вас приглашает фирма...
12.25 Соотечественники.
12.55 Ваше право.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.00 Мультфильмы.
17.30 Педсовет Философия в 1 классе.
18.00 Байкал
18.10 Курьер.
18.25 Сагай хүрдэ (В поселке энергетиков).
18.55 Видеоканал "Пульс".
20.05 Современник. Депутат Госдумы С. Будажапов
20.40 Байгал.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 "Санта Барбара".
22.20 Антракт.
22.30 Джентльмен-шоу.
23.05 Софи Лорен и Филипп Нуарев в фильме "Что-то светлое".
00.45 ЭКС
01.00 Вести.
01.20 XX век в кадре и за кадром

10, СРЕДА

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Новости
10.15, 19.20 "Секрет тропиканки"
11.05 Футбол. Кубок России. 1/4 финала
11.55 В мире животных.
12.30 Угадай мелодику.
13.10 ГТРК "Мир".
13.50 "Михайло Ломоносов", ф. 2, 1 с.
15.00 Мультфильм.
15.10 "Телевизионная служба новостей"
16.15 Вкус прессы
16.20 Телефильм
16.40 Кактуси Ко
16.50 Домисолька.
17.10 Зов джунглей.
17.35 "Элен и ребята"
18.05 Тет-а-тет.
18.30 Семь дней спорта
20.10 Кумиры, кумиры Раймонд Паулс.
21.00 Парижские тайны Э. Рязанова. Анни Жирардо.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Премьера 1 канала. "Страсти по Андрею" режиссера А. Тарковского. Авторская версия фильма "Андрей Рублев".

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.35 "Медвежья история"
9.00 Вести.
9.30 В этот день...
9.40 Время деловых людей.
10.10 ЭКС.
10.20 Проще простого.
10.50 "Санта Барбара".
11.45 Крестьянский вопрос
12.00 Вести.
12.15 Вас приглашает фирма...
12.25 Х/ф "Россия молодая", 4 с
13.30 Антракт.
13.35 21-й кабинет.
14.05 Чрезвычайный канал.
14.35 Музыка всех поколений.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.00 Мультфильмы
17.35 Навстречу юбилею "Бамбаахай".
18.05 По закону искусства
18.20 Толи.
18.35 Школа светофорных наук.
18.55 Байкал
19.05 Курьер.
19.20 Сериал "Династия", 44 с.
20.10 Дни Республики Бурятия в Москве. Ансамбль "Судьбинушка"
20.30 Байгал.
20.40 Унтаахай.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 "Санта Барбара".
22.25 Сам себе режиссер
23.00 Вести.
23.20 Криминальная комедия "Устрицы из Лозанны"
00.40 Звуковая дорожка.
01.25 Милицейская хроника.

11, ЧЕТВЕРГ

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Новости.
10.15, 19.20 "Секрет тропиканки".
11.05 Парижские тайны Э. Рязанова. Анни Жирардо.
11.45 Клуб путешественников.
12.30 Мультфильм
12.40 Смак.
13.10 ГТРК "Мир".
13.50 "Михайло Ломоносов", ф. 2, 2 с.
15.10 "Телевизионная служба новостей".
16.15 Вкус прессы.
16.20 Телефильм
16.40 Лего-го.
17.05 Тин-тоник.
17.35 "Элен и ребята".
18.00 Рок-урок.
18.30 Семь дней спорта.
20.05 Часпик.
20.30 Смехопанорама.
21.00 Один на один
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Уильям Дефо в фильме "Триумф духа"
00.40 "Обоз" Ивана Демидова.
01.30 Футбол. Кубок России. 1/4 финала.

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.35 "Медвежья история"
9.00 Вести.
9.30 В этот день...
9.40 Время деловых людей.
10.10 Милицейская хроника.
10.20 Сам себе режиссер.
10.50 "Санта Барбара".
11.45 Репортажи с мест
12.00 Вести.
12.15 Вас приглашает фирма...
12.25 "Россия молодая", 5 с.
13.30 Мультфильм.
13.50 Звуковая дорожка.
14.35 Как жить будем? В передаче принимает участие председатель Совета Федерации Е. С. Строев.

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.00 Мультфильм.
17.20 Современница "Я самая обыкновенная..."
17.55 Из зала суда. Цена трагедии.
18.30 Байкал.
18.40 Курьер.
18.55 Местное самоуправление. В зеркале социологического опроса. Карнышев А. Д., зам. председателя НХРБ. В Комитете по социальной политике НХРБ.
19.50 "Династия", 45 с
20.40 Байгал.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 "Санта Барбара".
22.20 Маски-шоу
23.00 Вести.
23.20 Приключенческий фильм "Криминальный квартет".
00.50 Артобстрел
01.20 ЭКС.
01.30 В мире авто- и мотоспорта.

12, ПЯТНИЦА

КАНАЛ "ОРТ"

7.00 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Новости.
10.15, 19.20 "Секрет тропиканки".
11.10 Футбол. Кубок России. 1/4 финала.
11.55 Играй, гармонь любимая!
12.25 Пока все дома
13.10 ГТРК "Мир".
13.50 "Михайло Ломоносов", ф. 2, 3 с.
15.10 "Телевизионная служба новостей".
16.15 Вкус прессы.
16.20 Телефильм.
16.40 Для детей телеспектакль "Вечнозеленая Рина".
17.00 Фильм-сказка "Илья Муромец".
18.30 Семь дней спорта.
20.15 Человек и закон.
20.45 Поле чудес.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.45 Сериал "Детективное агентство "Лунный свет".
23.45 Взгляд.
00.30 Коллекция 1 канала. Фильм Роберто Росселлини "Мессия".

КАНАЛ "РОССИЯ"

8.35 "Медвежья история".
9.00 Вести.

9.30 В этот день...
9.40 Время деловых людей.
10.10 ЭКС.
10.20 Проще простого.
10.50 "Санта Барбара".
11.45 Торговый дом.
12.00 Вести.
12.15 Церковь на берегу Тихвинки.
12.30 Мультфильм.
12.40 "Россия молодая", 6 с.
13.50 Сын земли. Ю. А. Гагарин.
14.20 Музыка на десерт.
14.35 Видеофильм "Удалось".

БУРЯТСКОЕ ТВ

16.30 Возрождение. "Крик горы"
17.30 Сэнхир хадаг (Страницы истории).
18.10 Православная программа "Воскресенье".
18.20 Примите поздравления!
18.50 Панорама Бурятии.
18.35 Курьер.
18.45 Криминальная хроника.
19.55 Буряад орон
20.40 Унтаахай.
20.50 Курьер-2.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 "Санта Барбара".
22.25 От форте до пьано.
23.00 Вести.
23.20 Х/ф "Шулеры" (Франция).
01.00 Программа "А"

13, СУББОТА

КАНАЛ "ОРТ"

8.45 Телеканал "Подъем".
9.45 Слово пастыря.
10.00, 16.00, 19.00 Новости.
11.00 Все звезды.
11.30 Не зевай!
12.00 Утренняя почта.
12.35 Смак.
12.50 Эрмитаж. 3-я особая кладовая
13.25 Олег Табаков в фильме Романа Балаяна "Бирюк".
14.50 Театр плюс ТВ.
15.30 Кинематограф.
16.40 В мире животных.
17.20 Америка с М. Таратутой.
17.50 Бомонд.
18.10 Умники и умницы.
19.20 Телескоп.
20.00 Золотая серия. Х/ф "Белый Бим Черное ухо", 1 с.
21.45 Спокойной ночи малыши!
22.00 Время.
22.45 "Белый Бим Черное ухо", 2 с.
00.20 Концерт духовной музыки.

КАНАЛ "РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.30 В этот день...
9.40 Всего понемногу.
10.30 Вовулакия, или Загадка доктора Никодима.
10.45 Золотой ключик.
11.00 Продленка.
11.25 Антракт
11.30 Вертикаль.
12.00 Вести в 11.
12.15 Доброе утро, Европа!
12.45 Белая ворона.
13.15 Устами младенца.
13.45 Мультфильм.
14.00 Грош в квадрате.
14.30 Поэт в России больше, чем поэт.
15.00 Вести.
15.15 Де-факто.
15.30 Сериал "Бланш", 7 с.
16.20 Антракт.
16.25 Бесконечное путешествие.

3 канал "Бурятия"

8,

ПОНЕДЕЛЬНИК

21.00 Мультфильм.
21.20 Байкал.
21.30 Космическая фантастика "Земля-2".

9, ВТОРНИК

21.00 Мультфильм
21.20 Байкал
21.30 Фантастика "Темная звезда".

10, СРЕДА

21.00 Мультфильм.
21.20 Байкал.
21.30 Триллер "Отчим".

14, ВОСКРЕСЕНЬЕ

КАНАЛ "ОРТ"

8.20 Пасха Христова.
10.10, 16.00, 19.00 Новости.
10.20 Тираж "Спортлото".
11.25 Непутевые заметки.
11.45 Пока все дома.
12.20 Утренняя звезда.
13.10 Из первых рук.
13.20 Служу России!
13.50 Играй, гармонь любимая!
14.20 В городе N.
14.45 Очевидное-невероятное.
15.15 Мультфильм.
15.25 Премьера сериала "Мера за меру".
16.20 Смехопанорама.
16.55 Оперные истории.
17.50 Мультфильмы.
18.10 Клуб путешественников
19.20 Как-то раз...
19.30 Мультфильм.
20.15 Песня-96.
21.00 Информационно-аналитическая программа.
21.55 КВН-96. 1-я игра сезона.
24.00 "Детективное агентство "Лунный свет".
00.55 Пасхальная вечерня в храме Христа Спасителя.
01.25 Любовь с первого взгляда.

КАНАЛ "РОССИЯ"

9.00 В этот день...
9.10 Всего понемногу.
10.00 Не вырубите...
10.15 Вас приглашает газета "Иностранец".
10.30 Гостиница Деда Мазая.
10.45 Первый дубль.
11.00 Светлое Христово Воскресенье.
11.30 Аты-баты...
12.00 Вести в 11.
12.15 Футбол. Чемпионат России.
14.15 Парламентская неделя.
14.55 Антракт.
15.00 Вести.
15.15 Поздравление Патриарха Московского и Всея Руси Алексия II с светлым Христовым воскресением.
15.20 Короткая память.
15.35 "Бланш", 8 с.
16.25 Караоке по-русски.
16.45 Книжная лавка.
17.15 Империя игр. Девушки на воде.
18.05 Колесо истории.
19.05 Волшебный мир Диснея
19.55 Антракт.
20.00 Современный "Современник". К 40-летию театра.
21.00 Вести.
21.25 Кинокомедия Л. Гайдая "Инкогнито из Петербурга"
23.05 Аншлаг и Ко.
24.00 У Ксюши.
00.30 К-2 представляет...
01.20 Анализ недели.
01.50 Рек-тайм.
02.05 Футбол без границ.

11, ЧЕТВЕРГ

21.00 Мультфильм.
21.20 Байкал.
21.30 Триллер "Отчим-2".

12, ПЯТНИЦА

21.00 М/ф "Плавание в мелодию"

13, СУББОТА

18.00 Фантастика "Нечто".

14, ВОСКРЕСЕНЬЕ

18.00 М/ф "Таз-мания".

ПОНЕДЕЛЬНИК, 8

08.00 Программа передач
08.05 "90х60х90"
08.20 М.ф. "Сверчок"
08.30 Реклама. Нон-стоп-лист
08.40 ПОСТ-музыкальные новости
08.55 "Аптека"
09.05 М.ф. "Крепыш"
09.25 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
10.15 "Бумеранг"
10.45 Х.ф. "Сердца четырёх"
12.15 Док. сериал "Морские убийцы".
Акулы Полинезии
13.05 Телесериал "Семья Кэмпбэллов"
21, 22 с.
18.00 Программа передач
18.05 Христианская программа
"Благая весть"
18.30 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
19.15 "6 новостей недели"
19.25 Х.ф. "Сарадин" ф. 3
20.20 Музыкальный подарок
20.35 Нон-стоп-лист
20.45 "Провинциальные анекдоты"
21.20 "Восточный экспресс"
21.35 "Азбука потребителя"
21.45 Х.ф. "Ас из асов" (Ж.-П.
Бельмондо)
23.30 "Прогнозы недели"
00.00 ПОСТ-музыкальные новости

ВТОРНИК, 9
08.00 Программа передач
08.05 "90х60х90"
08.20 "Восточный экспресс"
08.35 Реклама. Нон-стоп-лист
08.45 М.ф. "Мама для мамонтёнка"
08.55 "ПОСТ-музыкальные новости"
09.10 "Аптека"
09.20 "Дорожный патруль" Сводка за
неделю
09.40 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
10.25 "Комильфо"
10.35 "Прогнозы недели" (повтор от
08.04.96 г.)
11.05 "Провинциальные анекдоты"
11.40 М.ф. "Жёлтый аист"
11.55 Телеигра "Деньги? Деньги...
Деньги!"
12.40 Телесериал "Семья Кэмпбэллов"
23, 24 с.
18.00 Программа передач
18.05 Христианская программа
"Благая весть"
18.30 Телесериал "Хозяйка"
19.15 "6 новостей"
19.25 "Акулы пера", К. Орбакайте
20.15 Музыкальный подарок
20.30 Нон-стоп-лист
20.40 М.и. чемпионы
20.55 "Вы - очевидец"
21.20 "Восточный экспресс"
21.35 Х.ф. "Здравствуйте, я ваша
тётя"
23.20 "Катастрофы недели"
23.50 ПОСТ-музыкальные новости
00.05 "Дорожный патруль"
00.20 "Те, кто..."

СРЕДА, 10
08.00 Программа передач
08.05 "90х60х90"
08.20 "Восточный экспресс"
08.35 Реклама. Нон-стоп-лист
08.45 М.ф. "Сказка про козлявочку"
08.55 "ПОСТ-музыкальные новости"
(повтор от 09.04.96 г.)
09.10 "Аптека"
09.20 "Дорожный патруль" (повтор от
09.04.96 г.)
09.40 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
10.25 "Светлое и тёмное"
10.55 Х.ф. "Страсти потребителей"
(Ванесса Редгрейв, комедия)
12.35 "Катастрофы недели"
13.05 Телесериал "Семья Кэмпбэллов"
25, 26 с.
18.00 Программа передач
18.05 Христианская программа
"Благая весть"
18.30 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
19.15 "6 новостей"
19.25 Ток-шоу "Я сама": "У ребёнка
новый папа"
20.15 Музыкальный подарок
20.30 Нон-стоп-лист
20.40 "Скандалы недели"
21.10 "Назло рекордам"
21.20 "Восточный экспресс"
21.35 Супер-баскетбол. Клубное
первенство Европы. 1 полуфинал:
"ЦСКА" (Москва) - "Панатинайкос"
(Греция). Трансляция из Парижа. В
перерыве "6 новостей"
23.30 ПОСТ-музыкальные новости
23.45 Супер-баскетбол. Клубное
первенство Европы. 2 полуфинал
"Реал" (Мадрид) - "Барселона"
(Испания)

ЧЕТВЕРГ, 11
08.00 Программа передач
08.05 "90х60х90"
08.20 "Восточный экспресс"
08.35 Реклама. Нон-стоп-лист
08.45 М.ф. "Сказка про храброго зайца"
08.55 ПОСТ-музыкальные новости
(повтор от 10.04.96 г.)
09.10 "Аптека"
09.20 "Дорожный патруль"
09.40 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
10.25 Фан-клуб любителей сериалов
10.50 Х.ф. "Моими героями всегда
были ковбои"
12.35 Территория ТВ-6: "Снечкус,
Высагина. Далее везде"
13.05 Телесериал "Семья Кэмпбэллов"
27-28 с.

18.00 Программа передач
18.05 Христианская программа
"Благая весть"
18.30 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
19.15 "Шесть новостей"
19.25 Х.ф. "Мстители: средство для
побега"
20.15 Музыкальный подарок
20.30 Нон-стоп-лист
20.40 Х.ф. "Лимита" (В. Машков. К.
Орбакайте)
22.05 "Стиль" (CNN)
22.30 "Автошоу"
22.55 Х.ф. "Шелест воробьиных
крыльев" (Филипп Нуаре, Орнелла
Мутти)
00.35 ПОСТ-музыкальные новости
00.50 "Дорожный патруль"

ПЯТНИЦА, 12
08.00 Программа передач
08.05 "90х60х90"
08.20 М.ф. "Сказка про Комара
Комаровича"
08.30 Реклама. Нон-стоп-лист
08.40 ПОСТ-музыкальные новости
(повтор от 11.04.96г.)
08.55 "Аптека"
09.05 "Русское кольцо"
09.30 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
10.15 "Музыка кино". Романсы
10.30 Х.ф. "Секретный агент"
(реж. Альфред Хичкок)
12.00 "Нью-Йорк, Нью-Йорк"
12.30 Телесериал "Семья Кэмпбэллов"
29-30 с.
18.00 Программа передач
18.05 Христианская программа
"Благая весть"
18.30 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
19.15 "6 новостей"
19.25 "Спорт недели"
19.55 Х.ф. "Мстители" торговцы
оружием
20.50 Музыкальный подарок
21.05 Нон-стоп-лист
21.15 "Восточный экспресс"
21.30 Супер-баскетбол. Клубное
первенство Европы. Финал
23.25 "С легким паром"
23.40 Супер-баскетбол Клубное
первенство Европы. Матч за 3-е
место

СУББОТА, 13
09.00 Программа передач
09.05 "90х60х90"
09.20 Мультсериал "Ветер в ивах" 55, 56
с.
10.05 "Восточный экспресс"
10.20 Подводная Одиссея команды
Кусто
11.05 Нон-стоп-лист
11.15 Программа для детей "Это мы
не проходили"
11.40 Х.ф. "Последние дни Френка и
Джесси Джеймс"
13.20 Юмористическая программа
"Раз в неделю"
13.50 Х.ф. "Рождённая революцией"
ф. 7
15.20 "Антураж"
15.30 Х.ф. "Рождённая революцией"
ф. 8
17.10 Чай-клуб. В гостях у З. Гердта
Наталья Иванова и Вячеслав Фьедух
17.40 Детский сеанс: "Мышонок-
детектив"
18.55 Христианская программа
"Благая весть"
19.20 Телесериал "Хозяйка" (Мексика)
20.05 Муз. подарок
20.20 Нон-стоп-лист
20.30 Ток-шоу "Моё кино"
21.20 Х.ф. "Река плохого человека"
(Джина Лоллобриджида, Пи Фан
Клифф, Джеймс Мейсон)
23.00 ПОСТ-музыкальные новости
23.15 "Дорожный патруль"
23.35 Транс-шоу Жан-Поля Готье
23.55 Ночной сеанс: Ханна Шигула в
телесериале "Меня привели сюда
сны" ф.3 (Испания)

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 14
09.00 Программа передач
09.05 "90х60х90"
09.20 Мультсериал "Ветер в ивах" 57
с.
09.45 Детский сеанс: "Флиппер"
10.40 Подводная Одиссея Команды
Кусто
11.30 "Домашний компьютер"
11.45 Реклама. Нон-стоп-лист
11.55 Детский сеанс: х.ф. "В моей
смерти прошу винить Клаву К"
13.05 "Русское лето"
13.45 Супер-хоккей СССР Канада,
Москва, 1972г.
16.00 Музыка кино: песни из к/ф Георгия
Данелия
16.15 "Юмористическая программа
"Раз в неделю"
16.45 Детский сеанс: м/ф "101
долматинец"
18.05 Христианская программа
"Благая весть"
18.30 Телесериал "Хозяйка"
20.00 Музыкальный подарок
20.15 Нон-стоп-лист
20.25 Шоу Бени Хилла
20.55 "В гостях у бабушек и дедушек"
21.10 Детективный сериал "Ночная
жара"
22.05 "Бумеранг"
22.35 Х.ф. "Секс-миссия" ("Новые
Амазонки")

ПОНЕДЕЛЬНИК, 8

8.00 Анонс. "Во саду ли, в огороде"
8.30 Сериал для "Жаворонков"
9.00 Мультфильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"
10.35 Сериал: "Корабль любви".
11.20 Телегазета
11.40 "Женщины мира" тележурнал.
12.15 "Дамский портной" х/ф
(Россия).
14.00 Мультфильмы.
14.30 "Сыщики - любители экстра
класса".
15.20 Кумиры старого кино:
"Опасные гастроли".
17.00 Анонс "Чудесные годы"
17.30 Спорт. программа.
18.00 "Сегодня" - новости НТВ.
18.35 "Овация"
19.00 Муз. поздравления.
19.40 Телегазета.
20.00 Мир кино: "Спенсер на прокат"
1с. (США).
21.00 "Итоги".
22.20 Телегазета.
22.35 Час сериала: "Жанна Д'Арк в
битвах" 2с.
23.30 "Маски-шоу"
24.00 "Сегодня".

ВТОРНИК, 9
8.00 Анонс. "Образ жизни".
8.30 Сериал для "Жаворонков".
9.00 Мультфильмы.
9.30 "Энциклопедия чудес".
10.00 "Сегодня".
10.35 Час сериала: "Корабль любви"
11.20 Телегазета.
11.40 "Времечко".
12.15 Мир кино: "Сменные родители"
14.00 Мультфильмы.
14.30 Сериал: "Сыщики - любители
экстра класса".
15.20 Кумиры старого кино: "Вдова
Кудза" (Франция).
17.00 Анонс "Чудесные годы"
17.30 Футбольный клуб.
18.00 "Сегодня".
18.35 "Герой дня"
19.00 Муз. поздравления.
19.40 Телегазета.
20.00 Мир кино: "Переодетые, или
как трудно быть женщиной".
21.35 Премьера юмор. сериала
"Доктор угор"
22.00 "Сейчас"
22.20 Телегазета
22.35 Час сериала: "Жанна Д'Арк в
битвах" 3с.
23.30 "Времечко"
24.00 "Сегодня".
00.35 Полчаса о теннисе

СРЕДА, 10
8.00 Анонс. "Сейчас".
8.30 Сериал для "Жаворонков".
9.00 Мультфильмы.
9.30 "Энциклопедия чудес".
10.00 "Сегодня".
10.35 Час сериала: "Корабль любви"
11.20 Телегазета
11.40 "Времечко".
12.15 Новое кино: "Карьер"
14.00 Мультфильмы.
14.30 Час сериала: "Сыщики
любители экстра класса"
15.20 Кумиры старого кино: "Почему
убивают судей?"
17.00 Анонс. "Чудесные годы".
17.30 Женские истории:
"Состоятельная женщина" 1с
18.00 "Сегодня".
18.35 "Герой дня".
19.00 Муз. поздравления.
19.40 Телегазета.
20.00 Мир кино: "Река Нигер" (США).
21.50 "Радар спорт"
22.20 Телегазета.
22.35 Сериал: "Жанна Д'Арк в
заточении" 4с.
23.30 "Времечко"
24.00 "Сегодня".
00.35 Меломания.

ЧЕТВЕРГ, 11
8.00 Анонс. "Образ жизни".
8.30 Сериал для "Жаворонков".
9.00 Мультфильмы.
9.30 "Энциклопедия чудес".
10.00 "Сегодня".
10.35 Час сериала: "Корабль любви".
11.20 Телегазета.
11.40 "Времечко"
12.15 Мир кино "Мои любимые
мужья".
14.00 Мультфильмы.
14.30 Сериал: "Сыщики любители
экстра класса".
15.20 Лучшие шоу Бени Хилла.
17.00 Анонс. "Чудесные годы"
17.30 Женские истории:
"Состоятельная женщина" 2с.

18.00 "Сегодня".
18.35 "Герой дня".
19.00 Муз. поздравления.
19.40 Телегазета.
20.00 Мир кино: "Чарли Веррик -
мишень для наёмного убийцы"
22.00 "Сейчас".
22.20 Телегазета.
22.35 "Жанна Д'Арк в заточении" 5с.
23.30 "Времечко".
24.00 "Сегодня".
00.35 Кафе "Обломов".

ПЯТНИЦА, 12
8.00 Анонс. "Сейчас"
8.30 Сериал для "Жаворонков".
9.00 Мультфильмы.
9.30 "Энциклопедия чудес".
10.00 "Сегодня".
10.35 Час сериала: "Корабль любви".
11.20 Телегазета.
11.40 "Времечко".
12.15 "Шамиль" х/ф (Россия).
14.30 Час сериала: "Сыщики -
любители экстра класса".
15.20 "Женщина на грани нервного
срыва".
17.00 Анонс. "Чудесные годы".
17.30 Женские истории:
"Состоятельная женщина" 3с.
18.00 "Сегодня".
18.35 "Герой дня"
19.00 Муз. поздравления.
19.40 Телегазета.
20.00 Русский детектив: "Мафия
бессмертна".
21.35 "Тефи-96".
21.45 "Доктор угор"
22.00 "Студенческие новости"
"Жизнь студента Бадмаева".
22.35 Час сериала: "Жанна Д'Арк в
заточении" закл.с
23.30 "Времечко".
24.00 "Сегодня".
00.35 Мир кино "Все, что Вы хотели
знать с сексе, но боялись
спросить" (США).

СУББОТА, 13
9.00 Анонс. "Домашняя звезда"
9.30 "Знакомство с Библией".
10.00 "Город собак" мультсериал.
10.30 "Летающие доктора".
11.10 Телегазета
11.25 Наше старое кино. "Руки
вверх!"
12.30 Такова спортивная жизнь.
13.00 "Времечко".
13.30 Вернисаж И. Резника.
14.00 "Держкие и красивые".
14.50 "Дом моды"
15.15 "Синемания".
16.00 Школьное ТВ: "Начальники".
Мультурок, Фильм, Конкурс.
17.00 Анонс. Сериал: "Боисься ли
ты темноты?"
17.30 Футбольный клуб
18.00 "Сегодня".
18.35 "Герой дня"
19.00 Муз. поздравления
20.10 Телегазета.
20.30 "Во саду ли, в огороде..."
21.00 Сериал: "Крутой Уокер.
Правосудие по-техасски"
22.00 "Сейчас" выпуск новостей.
22.20 Телегазета
22.35 Мир кино: "Чегверо друзей".
00.35 "Вудсток-94".

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 14
9.00 Анонс. "Сейчас".
9.30 "Теремок".
9.45 "Домашняя звезда".
10.00 "Город собак" мультсериал.
10.20 "Школа разбитых сердец"
сериал.
11.10 Телегазета.
11.30 Лучшие цирки мира.
12.30 "Red wave" представляет.
13.00 "По ту сторону закона"
13.30 Мир спорта глазами "Жиллетт"
14.10 Сериал: "Держкие и красивые"
15.00 "Дог-шоу"
15.30 Мир развлечений.
16.00 Школьное ТВ: "Начальники".
Мультфильм, Фильм.
16.30 Детский телевизионный
журнал: 1. Профессор Всезнайка,
2. Мир динозавров, 3. Домашняя
библиотека, 4. Фильмоскоп, 5.
Детский худ. салон "Арт", 6. Совет
папам и мамам, 7. Робо-Кидс.
16.45 "Школьные новости".
17.00 Анонс. "Полицейский Кэтс и
его собака"
17.30 Муз. программа XL Music.
18.00 "Сегодня".
18.35 "Характеры".
19.10 Муз. поздравления.
20.10 Телегазета.
20.30 Телеигра "100 к 1".
21.00 Сериал: "Крутой Уокер.
Правосудие по-техасски".
22.00 "Намедни"
22.45 "Куклы" сатирическая
программа.
23.00 Премия "Оскар": "Бони и
Клайд" (США).

8, ПОНЕДЕЛЬНИК

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
17.40 Аэробика в стиле "Оз"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Худ. фильм "Эдера" 21 серия
Торговый ряд
20.00 Азия - тотализатор
20.30 Худ. фильм
Торговый ряд
22.30 "Санта Барбара" на англ.яз.

9, ВТОРНИК

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
17.40 Аэробика в стиле "Оз"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Худ. фильм "Эдера" 22 серия
Торговый ряд
20.00 Азия - тотализатор
20.30 Худ. фильм
Торговый ряд
22.30 "Санта Барбара" на англ.яз.

10, СРЕДА

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
17.40 Аэробика в стиле "Оз"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Худ. фильм "Эдера" 23 серия
Торговый ряд
20.00 Азия - тотализатор
20.30 Худ. фильм
Торговый ряд
22.30 "Санта Барбара" на англ.яз.

11, ЧЕТВЕРГ

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
17.40 Аэробика в стиле "Оз"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Худ. фильм "Эдера" 24 серия
Торговый ряд
20.00 Азия - тотализатор
21.30 "Вызов" (прямой эфир)
Торговый ряд
22.30 "Санта Барбара" на англ.яз.

12, ПЯТНИЦА

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
17.40 Аэробика в стиле "Оз"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Худ. фильм "Эдера" 25 серия
Торговый ряд
20.00 Азия - тотализатор
20.30 Худ. фильм
Торговый ряд
21.30 Документальный фильм
22.30 "Санта Барбара" на англ.яз.

13, СУББОТА

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Азия - тотализатор
19.10 МТВ-Азия
Торговый ряд
20.30 Худ. фильм
Торговый ряд
22.00 Худ. фильм
00.00 Взрослое время

14, ВОСКРЕСЕНЬЕ

17.00 Программа "Детское время"
Мультфильмы, Худ. фильм
17.40 "Видео-новинки из магазина
"Акцент" (информационная
программа)
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд
19.00 Азия - тотализатор
19.10 Худ. фильм
Торговый ряд
21.00 Худ. фильм
Торговый ряд
23.00 Музыкальная коллекция

АРАД зоной аман угын абдарһаа абажа үзэхэдэ, нээрээшье, сэсэн мэргэн үгэнүүд олон байдаг. "Эрдэм, хургуули үгы хүн — муңхаг тэнэгтэ, харанхыда адли" гэдэг үгэ дэмы хэлэгдэдэг үгы байгаа ёһотой ха даа.

1831 ондо Хяагта хотодо ород-монгол хасаг сэрэгэй хургуули нээгдэһэн байгаа. Энэ хургуулида ород, буряад хасаг албатаһанай хүбүүд хураха ёһотой хэн.

Зүүн зүгыг шэнжэлхэ институтдай архивай документүүдэй үндэһөөр, энэ шэнэ хургуулиин проект табиha болон нээгдэхэ хэрэгтэ зүүн зүгэй арадуудай түүхэ домог, хэлэ бэшэг, шажан мүргэл, уран зохёол нарин нягтаар үзэжэ, шудалжа гараһан элитэ монголшо эрдэмтэ, оюун бэлигтэй багша Осип Михайлович Ковалевский гээшэ угаа ехэ үүргэ дүүргэһэн хүн байгаа.

Нээгдэһэн хургуулида монгол хэлэ бэшэг, сэбэр бэшэгтэ, ород хэлэ, тоо бодоого, монгол хэлэнһээ ородто, ородшо — монгол хэлэндэ оршуулга, данса саарһа яажа ябуулха тухай гэхэ мэтын һонирхолтой эрдэмтэ хурадаг байгаа.

Гүрэнэй Түүхын архивай Ленинград хотын таһагта нэгэ һонин материал хадгалаатай байдаг. Ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн монгол арадай эртэ урдын үлгэртэй тэндэ танилсабаб. Энэ ород хэлэн дээрэ сэбэрээр нягтаар бэшэгдэһэн үлгэр хадаа Хяагта хотын хасаг сэрэгэй ород-монгол хургуулиин гурбадахи класс дүүргэхэ хурагшадай шаалгалтын хүдэлмэри боложо үгэһэн байгаа. Арадай гэгээрэлэй министрэй даабаряар хурагшадай энэ оршуулгыг сууга монголшо академик И.Я. Шмидт уншаад, оршуулагдань үндэр сэгнэлтэ үгэһэн гэхэ. Яһала олон залуу хүбүүд энэ хургуулида хуража, түүхэ, уран зохёол, ород болон монгол хэлэндэ хуража гараһан гээшэ.

Хяагта хотын ород-монгол хасаг сэрэгэй хургуули дүүргэгшэдэй дундаһаа эрхимэй эрхимүүдыг Казань хото ябуулжа, зүүн зүгыг шэнжэлдэг эрдэмтэд болохо хүсэлэнгэй хүдэлмэри ябуулагдажа эхилһэн байгаа.

Сэлэнгын буряадай арбан найман отогой тайшаагай тушаалда ябаһан Вампиловай гуйлаар, дүрбэн буряад залуу хүбүүд Казаниин нээгдэхэ гимназида абтаха тухай хэлсэгдэһэн байгаа. Эдэ залуу хүбүүдыг абажа, хургажа ябаха тушаалда эрдэмтэ ламахай Галсан Никитуев томилогдоһон гээшэ.

Энээн тухай хөөрөһэн документүүд, Татаарай Республикын Гүрэнэй архивта байдаг. Тэрэ үедэ Казаниин хуралсалай округой тэдхэгшэ (попечитель) ябаһан М. Н. Мусин-Пушкин гээшэ 1835 оной зун энэ зүбшөөл үгэһэн байна. Тингээд лэ тон ехэ түхээрэлгэ болоо һэн бээ даа.

Казанска университетэ 1833 оной июлиин 25-да анха түрүүшынхисэ монгол хэлэ шудалха кафедра нээгдэһэн түүхэгэй. Мүн тэрэл ондо Казанска нэгэдэхэ гимназида монгол хэлэ үзэжэ эхилһэн юм. Монгол хэлэ үзэһэн гимназиин дүүргэгшэд Казанска университетэ орожо, монгол хэлэ шудалаад, эрдэмтэ дэршэлүүлхэ, мүн оршуулагшашье болохо аргатай байһан.

Гийгээд лэ Доржи Буянтуев, Гэрэл Будаев, Доржи Банзаров, Цокто Чимитов гэдэг дүрбэн буряад хүбүүд түрэнэн буряад найхан нютагһаа 1836 оной хүйтэн үбэлэй сагта аяар холын Казань хото зорижо гараһан байгаа.

Эдэ залуухан хүбүүд, дүрбүүлэн 14 наһатай, ажамидаралай али олон орёо бэрхэгтэй ябадалтай үшөө танилсаагүйнүүд, эхэ эсэгынгээ харууһан доро ябаһан байгаа ха юм даа. Тиймэһээ эдэ хүүгэдыг абажа ябахаар 27 наһатай, эрдэмтэй Галсан Никитуев ламхай ошолсоһон гээшэ аабза.

ЭДЭ хурахаая эльгээгдэһэн дүрбэн хүбүүд гүрэнэй һангай тэдхэмжэдэ байхаар хэлсэгдэһэн байгаа. Тунгалаг найхан хүдөө

түхэриг 90 мүнгэ гаргашалха. 1838 оной мартын 17-ной үдэр...

Казанска хуралсалай округой тэдхэмжэлэгшэ М. Н. Мусин-Пушкин 1838 оной мартын гушанай үдэр нимэ захяа Казанска нэгэдэхэ гимназиин директорэй нэрэ дээрэ ябууһан гээшэ: "...Цокто Чимитовые хүдөө табилганда нэгэ самса үмдэн хоёрыг гаргашалхыг зүбшөөһөнөө" хожомшыг болоо һаань, энэ бэшэгээр гэршэлһэн байдаг.

Удаадахи үдэрнүүдыг хаража үзэхэдэ, М. Н. Мусин-Пушкин гээшэ "1838 оной апрелин 12-то нэгэдэхэ гимназиин директортэ Цокто Чимитовые хүдөөлэлгэндэ 28 түхэриг 76 мүнгэ энэ жэлэй үлэһэн мүнгэн зөөриһөө гаргашалхыг зүбшөөл үгэһэнөө мэдүүлэе гэһэн саарһан байха юм.

Түүхын хуудаһа ирахада

КОЛЫЕ ЗОРЁО БЭЛЭЙ ДҮРБЭН ХҮБҮҮД...

нютагта тоонтотой, һэеы гэр соо үдэһэн, бодоһон, сагаан эдээнэй дунда хүн боложо ябаһан эдэ хүбүүдтэ гансата тад ондоо байдалда орохо гээшэ ехэ бэрхэ энээндэ дадаха гээшэ хатуу байгаа һэн даа. Шулуун, модон байрада, ургамал ногооной эдөө хоолой, хатуу шанга, нарин нягта харуултай сахюултай, эхэ, эсэгэ, нютаг орон, үетэн нүхэд һанагдаха, байра байдалда дадажа ядадаг байгаа ёһотой гэжэ һанамаар.

Иймэ байдалда ороод ябаһаншыг һаа, хургуулидаа бултадаа һайнаар хуража эхилһэн байгаа.

Татаарай Республикын Гүрэнэй түбэй архивта би ажаалаараа хүдэлжэ ябаха сагта эдэ дүрбэн буряад хүбүүд тухай материалнуудаар һонирхожо, уншаһаншыг, юу хээ буулгажа абаһаншыг байгаа. Эдэ материалнууд соо, нэгэ талаһаа, һонирхолтойшыг, һайншыг юмтэн олон байгаа. Илэ түгөөл маһаа, ганшуудал татамааршыг юмтэнүүд баһал бии даа. Мүнөөшье эдэ бүгэдыг һанахадаа, досоом муу болодог.

Иймэ хатуу журам дүримтэй байдалда тон дадажа ядаһан ушарһаа боложо, бээ хүсэд олоогүй, эдир хүбүүн Доржи Буянтуев олоһон жэлдэ наһа бараһан, тэндээл хүдөөлүүлэгдэһэн байгаа. Доржи Буянтуев тухай архивна материал хомор, оройдоол данса хуудаһан байдаг. Бэшэ хэрэг дансан төөригдэһэн гэлсэдэг һэн. Иигээд лэ залуухан хүбүүнэй наһанай зам гээшэ энээгээр дүүрэгһэн байна.

Мүн Татаарай Республикын Гүрэнэй түбэй архивта иимэ данса байдаг: "Гүрэнэй һангай тэдхэмжэдэ ябаһан Цокто Чимитов гэжэ буряад хүбүүн нэгэдэхэ гимназиин больницада 1837 оной ноябриин 30-да ороод, 1838 оной мартын 17-ной үдэр арбан хоёр сагта уушханай ханяадаһаа боложо, наһанһаа нүгшэбэ..." Дүрбэн үдэрэй үнгэрһэнэй һүүлээр, 1838 оной мартын 21-ной үдэр энэ хүбүүг хүдөөлэлгэ тухай иигэжэ бэшэгдэһэн байдаг: "Энэ энэй ие хүдөөлүүлхын тулада зургаан метр сагаан бүд болон бэшэ хэрэгтэ хамта дээрэн 33

Минии Москваһаа Казань ошожо, архивта хүдэлжэ эхилээд байхадамни, нэгэ данса асаржа үгөө бэлэй. Энээн соохи юу хээ үзэжэ байһан үдэр хадаа мартын хорин нэгэнэй үдэр байгаа.

ТИИГЭЖЭ 1838 ондо тарба һая гаража ябаһан, түрэнэн нютагһаа холын дайда наһанһаа нүгшэһэн Цокто Чимитов тухай 134 жэлэй үнгэрһэн хойно, зүбөөртэрэл, мартын хорин нэгэнэй үдэр дайрадаһан байһандань, тон ехээр сэдхэлээ хүдэлжэ, угаа ехээр энэ буряад хүбүүхэниг хайрлаа бэлэйб даа...

Юундэшыг иишэ ерэнэн байгаа даа, магад, түрэнэн найхан нютагта үлэбэл, ламашье, багшашье, оршуулагшашье болоод, наһа наһалжа, үетэн нүхэдэйнгөө дунда ябажа ябахал һэн бээ. Һайнаар хураһан, бэлигтэй байһандаа Казань эльгээгдэжэ, эрдэмтэй болоно бээ гэжэ найдаһан байгаа гээшэ ааб даа.

1838-1839 оной хуралсалай жэлдэ амар мэндэ ябаһан Доржи Базаров, Гэрэл Будаев тухай һонирхоомор архивна документүүд байдаг. Доржи Банзаров гимназиин дүрбэдэхэ класста 1838 оной сентябриин долооной үдэр ороод, хэшээлээ эрхим сэгнэлтэтэйгээр, журам сахил эрхим һайнтай ябажа дүүргээд, магтаалай хуудаһан болон номоор шагнагдажа, гимназиин табадахи класста 1839 оной сентябриин хорин нэгэнэй үдэрһөө хураа һэн.

Гэрэл Будаев тухай баһал дэлгэрэнгы данса байха юм. Гэрэл Будаев һайнаар хурадаг, һайн журам сахилтай гимназист, тиймэһээ 1839 оной сентябриин хорин нэгэнэй үдэр табадахи класста гаргагдаба гэһэн архивна материал хараа һэм.

Тэрэ үедэ байдалай гуримаар, Казанска нэгэдэхэ гимназиин хурагшадай байрада харгалзагшад (надзиратель) байдаг һэн ха. Гэдэнэй дунда ехэл муу һаана сэдхэлтэй, хорото бодоһон, хатуу дошхон абари зантай, залуу хүбүүдтэ дурагүй зонууд байһан байгаа. Эзэрхэг муу зантай, холодоо нюдэндөө шэлтэй, шэл үгыгөөр харахадаа ядададаг нэгэ эрэ хүн байһан гэхэ. Энэ

харгалзагшад гимназистнууд бултадаа шахуу ехэ дурагүй һэн. Урагшаа һанаатай, олоной түлөө үнэн зүрхэнһөө бододог хүбүүд алишыг гүрэн соо байгаал ха юм даа. Казанска нэгэдэхэ гимназиин хурагшадай дунда иимэ найхан сагаан сэдхэлтэй хүбүүд баһал байгаа ха. Энэ бүлэг хүбүүдэй дунда Гэрэл Будаев оролсодог байгаа гэжэ архивна документүүд гэршэлэнэ. Эдэ бүлэг хүбүүд яажа, ямар аргаар энэ муухай сэдхэлтэй харгалзагшатай тэмсэхэ ёһотой гээшэб гэжэ сэдхэдэг һэн. Гүнзэгы, гүн ухаан бодол эдэ залуу хүбүүдтэ хаанаһаа байха бэлэй даа. Тиймэһээ тэмсэдээ ойрын, буруу хараа бодол баримталаа. Хараса муутай туладань, нюдэнэйн шэл тэйлэжэ буга сохёод, һүүлдэнэ өөрынь наншаха

таладань — хурагшадые зогсоогоод, тэдэнэй хоорондуур эдэ дүрбэн хүбүүдыг шабхадажа сохёод, гаргаха. һүүлдэнэ — солдат болгожо ябуулха. Урид эдэниг гимназиһаа гаргажа хаяха..."

Казанска нэгэдэхэ гимназиин директор хатуу шанга зарлигыг дүүргээл һэн бээ. Тийгээд Гэрэл Будаев бэшэ нүхэд хүбүүдтээ 1841 оной феврилиин 18-най үдэр Казанска нэгэдэхэ гимназиһаа гаргагдаһан байгаа. Иимэ хүндэ, хатуу доромжолго гараһанай удаа эдэ хүбүүд, баарһад, солдат боложо ябуулагдаһан гэнэ.

Энэ залуухан, һаял зургаадахи класста ороод, һайн хуража ябаһан Гэрэл Будаев гээшэ Семипалатинскын амьарлагдаһан Сибирскэ морин сэрэгэй корпусой 4-

гэһэн түсэбтэй байгаа ха. Нюдэнэй шэл үгы хүн яагаад бидэниг таниха һэн бэ гэжэ бодоо байха. Тээд тэрэн зүб юумэн болоогүй гэжэ удаадахи ушарһаа мэдэнэбди.

1840 оной ноябриин 16-да үдэшэ орой болоһон хойно, унталгын бүридхэлэй үе саг угтажа, энэ муу хүниг харууһалжа, хэдэн гимназистнууд бэээ нюугаад, хороод байгаа юм ха. Эдэ залуу хүбүүдэй ударидагша Беляев гэжэ нэрэтэй ород яһанай хүбүүн һэн. Тийгээд лэ тэрэ харгалзагшын орожо ерэхэдэнэ, сохижо унагаагаад, нюдэнэйн шэл буга сохиһон байгаа ха. Иимэ байдалда ороод байһан тэрэ хүн угаа шангаар һүхирхэ, хуугайлхадань, хүнүүд сугларжа, эдэ хүбүүдыг барижа байгаа гэхэ. Хүбүүдэй талаан буруутгажа, гэмтэй болоо ха.

Тийгэжэ холын зүб бодомжогүй ябадалай түлөө үнэн зүрхэнһөө һайниг хүсэжэ ябаһан залуу хүбүүд тэрэ сагай ёһо журамаар хатуу шанга хэһээлтэ, доромжолгодо орохо гэһэн хуби заяатай байгаа ха юм даа.

1841 оной январийн 18-най үдэр арадай гэгээрэлэй министрһээ Казанска нэгэдэхэ гимназиин директорэй нэрэдэ хүрөөтэй зарлиг ерэнэн байгаа: "Энэ болоһон гэмтэ ябадалай бэшэ хурагшада һайн жэшээ болохогүйн тула Беляев, Будаев, Беглов, Россоптовский гэгшэдыг хатуу шангаар сохижо хэһээгээд, бултынь солдат болгожо ябуулха..."

ЭНЭЛ үдэр Казанска хуралсалай округой тэдхэгшэ ябаһан М. Н. Мусин-Пушкин өөрынгөө талаһаа зарлиг гаргажа, баһал гимназиин директортэ ябууһан байгаа: "Арадай гэгээрэлэй министрэй 1840 оной декабриин 31-нэй үдэрэй № 13650 зарлигай үндэһөөр эдэ хүбүүдыг шабхадажа хэһээхэ. Зүгөөр Беляевые хатуу, үлүү шангаар, һүүлшынхине (Россоптовский) бултанһаань аалар, һулаар сохихо.

1841 оной январийн 20-до үглөөнэй 8 сагта гимназиин бүхы хурагшадые, инспектор болон эндэ хүдэлжэ байһан багшанарые суглуулаад, нэгэ таладань — багшанар, нүгөө

дэхи линейнэ Сибирскэ батальондо эльгээгдэжэ, солдат болоһон гэнэл даа. Гурбан жэл шахуу үнгэрһэнэй удаа, 1843 оной декабриин 4-нэй үдэр линейнэ Сибирскэ батальонной командир гимназиһаа гаргуулагдаһан, "гэмтэ" ябадал үүсхэһэн Гэрэл Будаев хэн гээшэб, хаанахи нютагай болохооб, гимназида орохын урда хаана, ямар хургуулида хураһан бэ, гимназида ямараар хуража ябаһан тухайнь гэршэлһэн документүүдыг эриһэн байха юм. Энэ бэшэг абаад, нэгэдэхэ гимназиин директор 1844 оной феврилиин 15-най үдэр иигэжэ харюусаһан байна: "Солдат Герил Будаев (эндэ иигээд бэшээтэй) үнэхөөрөө 1840-1841 ондо зургаадахи класста логико, риторико, түүхэ, географи, лата, француз, түүрэг, татаар, монгол хэлэнүүдыг, арифметикэ, геометри үзэһэн, һайнаар хуража аалам".

Энэ харюу бэшэгһээ хаража үзэхэдэ, хэшээлдээ һайнаар лэ хуража ябаһан хүбүүн байгаал даа. Хэрбээ энэ гэнтын ябадалай ушараагүй һаа, магад, ехэ эрдэмтэншыг болохо байгаа аалам?

Тэрэ холын үе сагта эхэ найхан буряад нютагһаа мордожо гараһан эдир залуухан эдэ дүрбэн хүбүүдэй хуби заяан элдэбээр эрьһэн байна даа. Гансал Доржи Банзаров гээшэ гимнази, университет дүүргэжэ, дээдэ ухаанай эрдэмтэ боложо, буряад арад зоноо, нютаг ороноо, тоонтэ Дээдэ-Үшөөтэ нютагаа олондо мэдүүлхэ хуби заяатай байгаа гээшэ. Доржи Банзаров залуугаар наһа бараһаншыг ааа, бүтээһэн эрдэмэйн ажал ябуулга хүн зондо, эрдэмтэдтэ мэдээжэ болонхой.

Энэ нютагай урдаа хаража ябаһан аха заха болохо үндэр наһатай хүндэтэ үбгэд, хүгшэд! Эдэ дүрбэн хүбүүдэй уг гарбал тухай залуу үетэндэ хэрбэл, ойлгуулжа үгэдэг байгаа ёһотой гэжэ найдаа.

Дулма ДАРИЖАПОВА,
педагогикын эрдэмэй
кандидат,
доцент.

габьяатай.

Зүүн Сибирийн гүрэнэй технологическа университетэй оюутан, спортын мастер Андрей Ермолов нур харбалгаар уласхоорондын ехэ мурьсөөндө хабаадахаая Мальта ошобо.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Зүүн Сибирийн гүрэнэй технологическа

метрэй зайда үнгэргэгдэн урилдаанда хаба шадалаа туршахыг хараална.

БАРИЛДААН. Дүрэ буяалдалгын барилдаагаар Ази түбийн нааданууд мүнөөдэр Хитадай Арадай Республикын Шанхай хотодо нээгдэхэн. Нютагаймнай суута барилдаашан - залуушуулай, эрэшүүлэй, ветерануудай дундаһаа дэлхэйн гурба дахин чемпион, спортын габьяата мастер Борис Будаев 39-тэй болобошье, урдынхи мэтэ э д э б х и т э й г э э р, Эршэмтэйгээр хорилго хэжэ, Узбекистанай олимпийскэ суугуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаад, тиинэ ошобо. Хэрбээ тэндэ оорынгөө шэгнүүртэ эрхим дүрбэнэй тоодо ороо һаа, мүнөө зундаа США-гай Атланта хотодо үнгэргэгдэхэ Олимпиин наадануудта хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ юм. Тэрэнэй тренерүүдэй нэгэн - Россин Федерациин габьяата тренер, Буряад Республикын Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физкультура болон спортын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлошо В. Н. Иванов, Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 7-дохи хургуулийн директор, уласхоорондын категориин судья Б. З. Цыбиков болон бусад спортдо дуратайшуул тиинэ, ошолдоо. Энэ ехэ мурьсөөндэ амжалтатайгаар хабаадахыень нютагайнгаа суута барилдаашанда хүсэе.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТОБШОХОНООР...

НУРХАРБАЛГА. Оюутадай дунда нур харбалгаар дэлхэйн түрүү хуури эзэлхын түлөө мурьсөөн - Универсиада һаяхан Франциин Лион хотодо дүүрбэ. Россин Федерациин оюутан хүбүүд болон басагадай суглуулагдамал команданууд тус тустай гурбадахи хууринуудыг эзэлжэ, ехэ хүрэл медальнуудаар шагнагдаһан байгаа. Энэ амжалтада манайшье нютагай түлөөлэгшэдэй - Буряадай гүрэнэй университетэй оюутадай хубита ехэ. Тусхайлбал, спортын мастер Туяна Гончикова басагадай дундаһаа табадахи хуурида гараба. Спортын мастер Сергей Менжиков 17-дохи хуури эзэлһэн байха юм. Эдэнэй амжалтада Буряадай гүрэнэй университетэй физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша, спортын габьяата мастер Ханда-Цырен Гомбожанова ехэ

университедэй оюутан, уласхоорондын классай спортын мастер Анастасия Данчинова эдэ үдэрнүүдтэ Италийн Венеци хото шадар үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын коммерцкэ м у р ы с ө ө н ү ү д т э амжалтатайгаар хабаадажа байна. Түрүүлэн шосседээрэ 5000 метрэй зайда урилдахадаа, А. Данчинова 16 минута 20 секунда саг харуулжа, мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн. Энээнэй хүүлээр долоон хоногой үнгэрһэн хойно 4000 метрэй зайда урилдахадаа, яһала һайн саг харуулжа (12 минута 18 секунда), илагшаһаа оройдоол 5 секундаар гартабанье, аяар дүрбэдэхи хуурида түригдэшэһэн байха юм. Энэ ушар урилдаанай харгы дээрэ аймагтар шанга тэмсэлэй болоһыг гэршэлнэ бшуу. Апрельин 8-да эндэхи багахан хотодо олон ороной хурдан сүлхэ атлетүүдэй хабаадалгатай 10 мянган

Сагай уларил
НАЛХИЛХА,
БОРДОНОЛХО

Хубилгаатай апрель харын 5-д-най үдэрнүүдтэ республика доторнай хүйтэн, һалхитай байхаар хүдээгдэнэ. Баруун хойто зүгһөө, Арктикаһаа ерэнэн хагсуу хүйтэнэй болоходо, бага зэргээр саһан орохо, шуургалха юм. Тиихэдэ үдэртөө 12-17 метр хүсэтэйгөөр һалхилжа, гурбан градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Апрелин 7-8-най үдэрнүүдтэ намдуу дулаан үдэрнүүд тогтохо хараатай. Тиин үдэртөө 4-9 градус дулаан болохо юм. Энээнэй удаа гэхэ гү, али арбан хоногой хүүлшын үдэрнүүдтэ газаамнай сагай уларилдахинаа муудахаар хүдээгдэнэ. Бага зэргээр саһанай ороходо, шангаар һалхилха, шорой троһо үрхирүүлхэ, хүйтэрхэ юм.

Богонёор хэлэхэдэ, харын туршада шангаар һалхилха, саһан орохо, шуургалха байна. Заримдаа дулаан үдэрнүүдтэ тогтоходо 12-17 градус хүрэтэр дулаан болохо юм. Тиихэдэ хоёрдохи арбан хоногой, мүн харын хүүлшын үдэрнүүдтэ 2-3 градус хүйтэн үзэгдэхөөр багсаагдана.

Дулаан үдэрнүүдтэ болоходо республикын гол горхонууд - Хөлгө, Сүхэ, Үдэ, Сэлэнгэ мурэнэй мультон хайлажа, зайртан урдажа эхилхэ ханһан оробо.

Ц. ЖАЛСАНОВА,
Улаан-Үдын
гидрометеобсерваторийн
таһагыг даагша.

Эмдэ ородог ургамалнууд

КИЗИЛ ТҮХАЙ

Кизилые саад ургуулагшад байаг тоодоггүй гэхэ гү, али тэрэнтэй "носолдожо" ургуулахыг оролддоггүй шахуу юм. Мартагдаһан ургамалнуудта биологууд, агрономуудыг ехэ анхаралаа табидаггүй. Жэмэстэ һоогүүдыг тарихаг газарташье энэ ургамалыг харахагүйт. Гэбшье, энээнэй эртэ урда сагта, аяар неолидай үедэ хүн зоной ургуулжа байһан жэмэстэ һоог мүн болоно.

Мүнөөдөр хари ороноудта - Францида, Италида, Польшодо, Чехословакида энэ ургамалда анхаралаа эхэтэ табидаг болонхой. Болгари орондо энэ ургамал гэр шадарай һоог болонхой, айл бүхэн газаагаа ургуулдаг.

Энэ ургамал ехэнхидэ манай ороной урда зүгтэ Крымда, Молдавида Кавказ шадар, Украинын баруун бэсэр урдага, эндэ тэндэ ганса нэгэн һоогүүдыг харахат. Зүгөөр Ленинградска, Пензенскэ областнуудта тариха ургуулаха һэдэлгэ гаргабанье, үрэ гараагүй, хүйтэн уларийда кукуруза шэнги, тэсэмгэй бэшэ байшоо. Крым шадар, мүн түбэй ботаническа саадта ургуулдаг болонхой.

Зэрлиг байгалида кизил яһала үндэрөөр (4-5 метр) урдагаг һоог юм.

5-10 һаһатайдаа 8-15 кг. үрэ жэмэс үгэдэг. 25 һаһатайдань аяар 100 кг. үрэ жэмэс суугуулжа абадаг байха юм.

Үрэ жэмэсын сасгэлжэ дүүрэнэй удаа, август-сентябрьта нэгэ һоогтэ 25-40 хоногой туршада ургана. Эдээнэдэг болзороороо эртын, хүүлшын үеын сортууд гээд илардаг. Иимэ сортуудыг шэлэжэ ургуулахда зохиотой лукьяновский, выдубецкий, первенец, Евгения, Вынгородский. Хүсэд эдээнэй жэмэс тон амтатай.

нэгэ бага гашууншаг юм. Тэрэндэ глюкозо, фруктозо, органическа кислотанууд, витамин С, пектинов, минеральна бодосууд (калий, серэ, кальци, фосфор), микроэлементүүд ехэ элбэг байдаг. Илангаяа үрэ жэмэстэнь биологическа шэлжэнги бодосууд: катехана, антоциана, флавонол бии һэн тула худалай шуһа дамжуулаха шадал һайжаруулдаг, тэрэнэй склероздо нэрбэгдэн, бүтэһэн хүйн тула тон туһатай, мүн шуһанай даран (давлени) нэгэ хэмдэн байлдаг.

Кизилэй үрэ жэмэсые түүхэйгээр шье, буйлуулхадань: желе, мармелад, варени, джем, экстракт, сироп, морс, квас, компотшыг болоод эдихэ, уухадатнай болохо, бсэдэ тон лэ туһатай. Илангаяа гипертони үбшэнтэй хүн энэ жэмэс ходо эдижэ ябахэ ёһотой.

Кизилые газаагаа, теплицэдэшье хуулгажа эхилэнхэй. Хэрэгтэй сортууд бии болгогдонхой. Энэ гагсашыг үрэ жэмэстэ һоог бэшэ, мүн декоративна модон, барилгада хэрэгтэй техническэ модон мёд үгэдэг гээд ургуулагдаана.

Кизил тооһо шоройһоо, газ, утаа унгарһаа айдаггүй. Паркда, харгын захаар, пр о м ы, ш л е н н а предприягнуудай газаагуур ургуулжа, жалга, тохой, намаг налхи газар бүгдэн хуулгажа болоно. Модонийн тон хатуу, хүндэ, бүхэшыг, уяныг байдаг, тиимэлхэ юмэнэй барюул, текстильнэ машинануудай "десталь", тобшонуудыг модоорнь хэдэг, мүн холтоһыень бусалгаад, бүдэй шэрэ абадаг байха юм.

"Энциклопедия здоровья" брошюраһаа абаба.

ГАИ-һаа мэдээсэнэ

АНХАРАГТЫ - ШАЛГАЛТА
ЭХИЛЭЭ

Урин дулаан үдэрнүүдтэ болоходо, хотын үйлсэ, талмайнуудта хүн зон, үхибүүд олоороо ябадаг гэшье. Мүн иимэ үдэрнүүдтэ эхилхэдэ, үмсэдөө машина, мотоциклтай зон тэдэнэ унанхай, үйлсэнүүдтэ гарадаг болобо. Эндэл ябаган зон харгыгаар ябахадань гү, али харгы хүндэһэн ябахадань, болгоомжотой байха ёһотой. Зүгөөр тиймэ эрилтэ эндэ дүүрэгдэнэгүй. Мүнөөдөр дайдалаар Улаан-Үдэ хотодо харгын транспорта 65 аюул болоһон байна.

Эндэ 54 хүн гэмтэжэ, 9-ниинь наһа бараһан, 59-ниинь больницада оруулагдаһан байха юм. Тиихэдэ энэ үе соо харгын транспортна аюулда 18 үхибүүд орожо, нэгэниинь наһа бараа, нүгөөдүүлшн гэмтэжэ, аргаламжын газарта ороо гэшье.

Мартын 18-най үдэрын 11 сагта Дивизионно станциин Гарнизонной үйлсэдэ велосипедээр гүйлгэжэ ябаһан 13 наһатай үхибүүн машинада дайруулашоо. Жолоошоной хэлэхэнэй ёһоор, тэрэ түргөөр ябаһан машинын урда гэнтэ бии болоходоо, дайруулба ха юм. Гадна үхибүүд үдэрэй туршада харгы дээрэ хэды олон гэмтэ, аюулта хэрэгүүдыг үүдхэнэ гэжэ һананат. Тоолохо болоо һаа, олон байха. Эндэ түрэлхидэй, хургуули болон саад, яслинуудай хүмүүжүүлэгшэдэй зэмэ ехэ гээд үшөө дахин хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэнэйшье мэдэхээр, хургуули болон саад,

яслинуудай багшанар, хүмүүжүүлэгшэд үхибүүдтэ газаа ябахадань харгын дүрим гурим сахижа ябах тухай хэды хөөрөлдэнэ, нуралсал болон ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна, гэшье? Тийһээ гийтэр үхибүүд харгы дээрэ бии болоол хадаа гэнэ усалда орохоёо һанана ха юм. Эндэл бидэнэр үхибүүдтэ үдэр бүри энээн тухай һануулжа, ойлгуулжа үгэхэ нангин уялгатай бди. Нүүлэй үедэ харгы дээрэ олоһорһон машина, техникын үнгэрхыг тэсэмгэйгээр хүдэлжэ, оорынгөө харгы зам саһань үргэлжэ үүлхэ уялгана бү мартаг.

Мүнөө дунда хабарай дулаан үдэрнүүдтэ, эдэнэр сүлөө сагтай болоходоор, үдэр дүүрэн газаагуур сэнгэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Буряад Республикын МВД-гэй ГАИ харгы дээрэ гэнэ усал һэргылхэ зорилгоор арбан хоногой шалгалта республика соогоо соносхобо.

"Анхарагты - үхибүүд!" гэнэн уриа доро эхилһэн шалгалтын үедэ түрэлхид, илангаяа жолоошод энэ хэмжээ ябуулгада эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадаха зорилготой.

Байгша оной апрелин турүүшын арбан хоногой туршада шалгалтын дүн газетэдэ толилогдохоор хараалагдана.

У. ДАМДИНОВА,
Буряад Республикын МВД-гэй
ГАИ-гай инспектор.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. ЛАНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОМПЬЮТЕР-ДАШЕЕВА Г.Х., ДОНЦОГОЙ Ц.Ц.,
ЖИГЖИТОВ Б.М. (харюусалтата секретарь), ОЧИРОВ С.Д.,
ПИПЛАЕВ В.И. (хэблэлэй директор), РИПЧИНОВ С.Д. (редакторай ориентир),
САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ,
Каландаринвиллин
үйлсэ, 23, "Буряад үнэн"
газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2
хуудалан хэмжээтэй
Индекс 50901.
Хэлэг 4170
Хэблэлдэ
тушаалдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэнэн АО-до
газетэ хэблэлдэ.
Директорэйнь телефон: 2-40-45
Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ
абганхай
Заказ № 7737.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай ориентирной - 2-68-08, 2-62-62, харюусалтата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-60-91, гайтагууд: нийтлэл-политическэ - 2-55-97 (даатһань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даатһань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлтой эрдэмтэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даатһань), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэрийн ба мэдээлэлэй - 2-54-93, (даатһань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдтэй - 2-33-61; компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агниска - 3-42-19; Закамска - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтер - 2-23-67, вахта - 2-35-95.